

บทที่ 4

บทสรุปและวิเคราะห์

หลังจากที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะในภูมิภาคอินโดจีนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 ประชาชนลาว กัมพูชา และเวียดนามที่เคยต่อต้านฝ่ายคอมมิวนิสต์ หรือเกรงกลัวภัยจากระบอบคอมมิวนิสต์ ก็อพยพหลบหนีเข้าไปลี้ภัยในประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอพยพ ทางบกเข้ามาลี้ภัยในประเทศไทย ซึ่งมีพรมแดนติดต่อกับลาวและกัมพูชา จำนวน ผู้อพยพชาวอินโดจีนประมาณว่าหนึ่งแสนคนที่พำนักอาศัยชั่วคราวอยู่ตามบริเวณ พรมแดนไทย ได้เป็นการระอันทันทีสำหรับประเทศไทยที่จะต้องควบคุมและให้ความ ช่วยเหลือดูแล

ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2522 สมัยรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เมื่อเวียดนามได้ส่งกำลังทหารเข้ารุกรานและยึดครองกัมพูชาเป็นผลสำเร็จ ก็ส่งผล ให้ประชาชนชาวกัมพูชาที่ต่อต้านการยึดครองของเวียดนามและที่เกรงกลัวภัยสงคราม ได้หลั่งไหลลี้ภัยเข้ามาในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น จำนวนผู้อพยพชาวกัมพูชาที่ลี้ภัย เข้ามาในช่วงเวลาดังกล่าวรวมกับจำนวนผู้อพยพชาวกัมพูชาที่ลี้ภัยเข้ามา ปี พ.ศ. 2518 ได้ทำให้จำนวนผู้อพยพชาวกัมพูชาในประเทศไทยมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น และปัญหาผู้อพยพชาวกัมพูชาก็ได้เป็นปัญหาที่สำคัญยิ่งสำหรับรัฐบาลไทยที่จะต้องรีบ ดำเนินการแก้ไข

วิทยานิพนธ์นี้ได้ทำการศึกษาเน้นเฉพาะการดำเนินนโยบายของรัฐบาล พลเอกเกรียงศักดิ์ต่อปัญหาผู้อพยพชาวกัมพูชา คือตั้งแต่ช่วงเดือนตุลาคม 2520 จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2523 ซึ่งผลจากการศึกษาสรุปได้ว่าพลเอกเกรียงศักดิ์ได้ ดำเนินนโยบายที่สำคัญต่อปัญหาผู้อพยพชาวกัมพูชา 2 ประการคือ

1) คำเนินนโยบายสะกັกกั้นและผลักดันผู้อพยพชาวกัมพูชาควบคุม
 ไปด้วยการรณรงค์ขอรับความเห็นใจ ความสนใจ ตลอดจนขอรับความช่วยเหลือ
 จากนานาชาติและองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ ทั้งในรูปของสิ่งของและ
 ทรัพย์สิน แผนนโยบายนี้ได้กำหนดขึ้นในสมัยรัฐบาลของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช
 ในปี พ.ศ. 2518 และรัฐบาลชุดต่อ ๆ มาก็ได้สืบเนื่องนโยบายดังกล่าวนี้
 รวมทั้งรัฐบาลของพลเอกเกรียงศักดิ์ก็ด้วย

2) คำเนินนโยบายเปิดประตูรับผู้อพยพชาวกัมพูชาซึ่งเป็นนโยบาย
 ใหม่ที่กำหนดขึ้นในช่วงปลายสมัยของรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ หรือตั้งแต่วันที่
 19 ตุลาคม 2522 จนถึงสิ้นเดือนกุมภาพันธ์ 2523 อันเป็นผลเนื่องมาจากนโยบาย
 สะกັกกั้นและผลักดัน

จากการศึกษาพบว่า ในช่วงต้นของรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ที่ดำเนิน
 นโยบายสะกັกกั้นและผลักดันผู้อพยพชาวกัมพูชานั้น ได้ประสบกับปัญหาในการ
 ดำเนินงานหลายประการ กล่าวคือ การสะกັกกั้นไม่สามารถกระทำได้อย่างจริงจัง
 เนื่องจากมีการสู้รบในกัมพูชาระหว่างชาวกัมพูชาฝ่ายต่อต้านเวียคนามกับฝ่าย
 เวียคนามแดง สัมริน อยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูแล้ง เวียคนาม
 จะระดมกำลังทหาร เข้ากวาดล้างกัมพูชาฝ่ายต่อต้านตามบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา
 อย่างหนัก ทำให้ชาวกัมพูชาต้องอพยพหนีภัยสงครามเข้ามาในประเทศไทยอยู่เนือง ๆ
 และถึงแม้ว่าการอพยพเข้ามาจะได้รับการควบคุมอย่างเข้มงวดจากรัฐบาลไทย
 แต่ชาวกัมพูชาก็รู้สึกว่ามีความปลอดภัยมากกว่าการเข้าไปเผชิญภัยสงครามและ
 ความอดอยากในประเทศของตน ดังนั้นความพยายามของรัฐบาลไทยที่จะดำเนิน
 มาตรการต่าง ๆ เพื่อลดจำนวนผู้อพยพชาวกัมพูชาที่จะเข้ามาพำนักอาศัยใน
 ประเทศไทยด้วยวิธีการสะกັกกั้นจึงไม่มีผลในทางปฏิบัติแต่อย่างใด และการหลั่งไหล
 ของผู้อพยพก็ยังคงมีอยู่อย่างไม่ขาดสาย

ในส่วนของการดำเนินนโยบายผลักดันที่กระทำใน 2 รูปแบบ คือการส่งกลับไปยังกัมพูชาและการอพยพไปตั้งถิ่นฐานถาวรในประเทศที่สามนั้นก็ประสบปัญหาเช่นกัน เนื่องจากในวิธีการแรก ผู้อพยพชาวกัมพูชายังเกรงกลัวภัยสงครามในประเทศของตนอยู่จึงสมัครใจที่จะเดินทางกลับประเทศตนเป็นจำนวนน้อยและการผลักดันโดยไม่คำนึงถึงความยินยอมของผู้อพยพชาวกัมพูชาที่ถูกวินิจฉัยจากนานาประเทศว่าประเทศไทยไม่มีมนุษยธรรม ส่วนวิธีการให้ประเทศที่สามรับผู้อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานในประเทศตนนั้น ประเทศที่คัดเลือกก็มักจะคัดเลือกจากบุคคลที่เคยมีความผูกพันกับประเทศของตนหรือเป็นผู้อพยพที่มีคุณภาพซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจำนวนน้อยกว่าผู้อพยพส่วนใหญ่ซึ่งเป็นเพียงชาวบ้านธรรมดา ดังนั้นจำนวนผู้อพยพชาวกัมพูชาที่ตกค้างอยู่ในประเทศไทยในแต่ละปีจึงยังคงมีจำนวนมาก

แต่กระนั้นก็ตาม การที่รัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์แสดงเจตจำนงอย่างแน่วแน่ที่จะให้ประเทศไทยแบกรับปัญหาผู้อพยพชาวกัมพูชาให้น้อยที่สุด และการดำเนินความพยายามทุกวิถีทางที่จะผลักดันผู้อพยพชาวกัมพูชาให้เดินทางออกไปนอกประเทศไทยให้มากที่สุดตลอดจนการยืนยันอยู่เสมอไม่ว่าจะโดยทางสายการทูตปกติหรือในที่ประชุมระหว่างประเทศหรือโดยตัวท่านนายกเกรียงศักดิ์เองว่าปัญหาผู้อพยพชาวกัมพูชาเช่นเดียวกับปัญหาผู้อพยพอินโดจีนชาติอื่น ๆ เป็นปัญหาที่ทุกประเทศจะต้องร่วมกันแก้ไข ซึ่งก็มีส่วนทำให้นานาประเทศแสดงความเห็นใจที่จะช่วยประเทศไทยแก้ไขปัญหาผู้อพยพชาวกัมพูชาให้มากขึ้น และหลายประเทศก็ก็ได้ให้ความมั่นสัญญาที่จะให้ความช่วยเหลือเพิ่มขึ้นไม่ว่าจะเป็นรูปอาหาร เครื่องอุปโภคบริโภค ตลอดจนการรับผู้อพยพอินโดจีนจากประเทศไทยไปอาศัยอยู่อย่างถาวรในประเทศเหล่านั้น นอกจากนี้ปฏิกิริยาจากประชาคมระหว่างประเทศที่แสดงความไม่เห็นด้วยต่อนโยบายผลักดันผู้อพยพชาวกัมพูชาของรัฐบาลไทย มีส่วนทำให้รัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ทบทวนนโยบายดังกล่าวเสียใหม่และมีท่าทีอ่อนคลายการผลักดันผู้อพยพชาวกัมพูชาลงมากกว่าเดิม ซึ่งรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์เล็งเห็นว่าการอ่อนคลายท่าทีลงเช่นนั้น ย่อมส่งผลให้นานาประเทศเต็มใจที่จะช่วยเหลือประเทศไทยแก้ไขปัญหามุขพวกรวมกันในต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์จึงได้ประกาศนโยบายเปิดประตูรับผู้อพยพชาวกัมพูชาเป็นการชั่วคราวอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2522 และเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินนโยบายดังกล่าว จึงมีการทำความตกลงกับนานาประเทศและองค์การระหว่างประเทศให้ช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของประเทศไทยอย่างเป็นระบบ มีระเบียบ และมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการตระเตรียมนโยบายเฉพาะต่าง ๆ ขึ้นรองรับนโยบายส่งผู้อพยพอินโคโนเงินไปประเทศที่สาม ในกรณีนี้ รัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ยังคงรณรงค์ควบคุม และผลักดันให้ประเทศที่สามปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่จะรับผู้อพยพไปตั้งถิ่นฐานถาวรในประเทศของตนอยู่เสมอและได้ดำเนินโครงการส่งผู้อพยพชาวกัมพูชากลับคืนสู่ถิ่นฐานเดิมโดยความสมัครใจด้วย ซึ่งปรากฏว่า การดำเนินโครงการต่าง ๆ ประสบผลในกรณีการรับผู้อพยพจากประเทศไทยไปตั้งถิ่นฐานในประเทศที่สามเพิ่มมากขึ้น

การที่รัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ดำเนินนโยบายเปิดประตูรับผู้อพยพชาวกัมพูชาเป็นการชั่วคราวในช่วงปลายสมัยของรัฐบาลนั้นพอจะวิเคราะห์ได้ว่ามีจุดมุ่งหมายสำคัญ 2 ประการคือ

ประการแรก เป็นยุทธวิธีสร้างภาพพจน์ความมีมนุษยธรรมของประเทศไทยในสายตาของต่างประเทศให้ดีขึ้นเพื่อโน้มน้าวให้ประชาคมระหว่างประเทศและนานาประเทศที่คิดจะช่วยแบ่งเบาภาระรัฐบาลไทยสามารถให้ความช่วยเหลือด้วยความไม่เกรงอึดเกรงใจ ตลอดจนรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไขปัญหาผู้อพยพชาวกัมพูชาในประเทศไทย

ประการที่สอง เป็นการแลกเปลี่ยนกับคำมั่นสัญญาจากนานาประเทศที่จะให้ความช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในท้ายที่สุดก็จะเป็นผลให้จำนวนผู้อพยพชาวกัมพูชาที่ตกค้างอยู่ในประเทศไทยลดลงไปจากเดิมหรือเป็นการสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่พยายามจะผลักดันผู้อพยพอินโคโนเงินรวมทั้ง

ชาวกัมพูชาให้ออกไปจากประเทศไทยให้มากที่สุด คั้งที่ได้ดำเนินการก็มาตั้งแต่เริ่มแรกนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ก็เป็นที่ประจักษ์ว่าความช่วยเหลือจากนานาประเทศ และองค์การระหว่างประเทศที่ให้อุปประเทศไทยในการแก้ไขปัญหามือพยพ ชาวกัมพูชาย่อมมีขีดจำกัด และการคาดหวังถึงความช่วยเหลือที่สม่าเสมอในระยะยาวตลอดไปย่อมเป็นเรื่องที่ไม่อาจคาดหมายได้แน่นอน อีกทั้งปัญหามือพยพ ชาวกัมพูชาย่อมไม่มีวันหมดไปคราบใดที่ยังมีการสู้รบในกัมพูชาและปัญหามือพยพ ยังไม่ได้รับการแก้ไข คั้งนั้น เป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการแก้ไขปัญหามือพยพ ชาวกัมพูชาจึงไม่ใช่อยู่ที่การดำเนินนโยบายสะกักกันและผลักดันมือพยพชาวกัมพูชา หรือการเปิดประตูรับมือพยพชาวกัมพูชา หากแต่อยู่ที่การแก้ไขปัญหามือพยพด้วยวิธีทางทางการเมือง กล่าวคือ ให้มีการถอนทหารเวียคนามออกจากกัมพูชา และให้ประชาชนชาวกัมพูชามีสิทธิที่จะเลือกรัฐบาลของตนเอง การที่รัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหามือพยพชาวกัมพูชาคั้งที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดนั้นเป็นการแก้ไขปัญหามือพยพเฉพาะหน้า ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหามือพยพชาวกัมพูชาได้เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น แต่ไม่สามารถแก้ไขปัญหามือพยพชาวกัมพูชาได้อย่างถาวร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย